

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΕΙΚΟΣΑΕΤΙΑΣ

Τέτιον (ἐναρκτήριος ἐκδήλωση).

Διαλέξεις — Προβολαί.

Ἐπισκέψεις εἰς σπήλαια.

Ἀποχαιρετιστήριο δειπνον.

Ὀμιληταί :

Ἄννα Πετροχείλου, Πρόεδρος Ε.Σ.Ε.

Ἐλευθ. Πλατάκης, Πρόεδρος Κλιμακίου Κρήτης, Φυσικός.

Γεωρ. Μαρίνος, Καθ. Ίαν. Ἀθηνῶν, Σύμβουλος Ε.Σ.Ε.

Δ. Χαραλάμπους, Γεωλόγος, Δ]ῆς ἐν τῷ ΙΓΕΥ Γ. Γρ. Ε.Σ.Ε.

Ι. Ἰωάννου, Δημοσιογράφος, Ἐφορος Ε.Σ.Ε.

Α. Πετρόχειλος, Δ]ντῆς Ταχ. Ταμιευτ. Εἰδ. Γραμμ. Ε.Σ.Ε.

Ι. Τσιφετάκης, Διδάσκαλος, Κλιμακίου Κρήτης.

Τόποιδιאלέξεων : Ἀθῆναι, Θεσσαλονίκη, Χανιά,
Ἡράκλειον, Πάτραι, Κμοτηνή, Τρίπολις.

Σ Ε Μ Ι Ν Α Ρ Ι Ο Ν 1970

Ὅπως κάθε χρόνο ἔτσι καὶ ἐφέτος ἡ Ε.Σ.Ε. ὁργανώνει Ση-
λαιολογικὸν Σεμινάριον πρὸς κατάρτισιν νέων Σηλαιολογικῶν
Στελεχῶν.

Χρόνος διενεργείας τοῦ Σεμιναρίου ὠρίσθησαν οἱ μῆνες Ἀπρί-
λιος καὶ Μάϊος τρέχοντος.

Διδακτέα ὕλη καὶ ὀμιληταί :

1) Ἱστορία Σηλαιολογίας	Ἄννα Πετροχείλου
2) Ὑδρογεωλογία	Δ. Χαραλάμπους
3) Γεωλογία — Πιλαιοντολογία —	Γ. Μαρίνος
4) Τεχνικά ἐφόδια—Τηλεπικοινωνίαι	Α. Πετρόχειλος
5) Τεχνικὴ ἐξερευνήσεως	Ι. Ἰωάννου
6) Χαρτογράφησις σπηλαίων	Α. Πετροχείλου
7) Ἀναρρίχησις	Δ. Λιάγκος
8) Τεχνικὴ ὑποβρυχίου ἐξερευνήσεως	Ν. Λαμπράκης
9) Πρῶται βοήθειαι	Δ. Βασιλάς
10) Φωτογραφικά	Ι. Κασσᾶς

Ἐναρξίς : Παρασκευὴ 17 Ἀπριλίου

Κάθε Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 8 - 10 μ. μ.

στά Γραφεῖα τῆς Ε.Σ.Ε. ὁδὸς Μαντζάρου 11

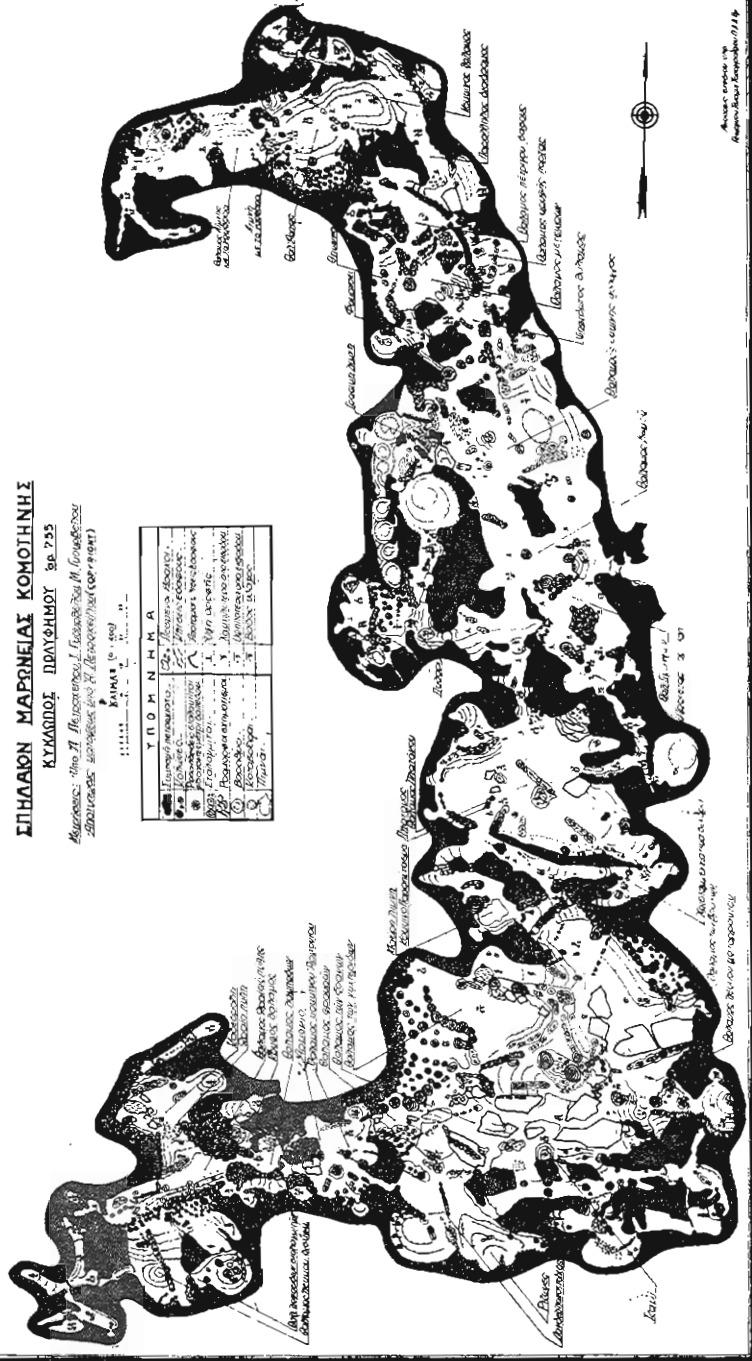
ΣΠΗΛΙΟΝ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

ΚΥΚΛΟΔΟΣ ΠΡΩΤΗΜΟΥ αρ. 125

Μαρτίσιος : Όμιλ. Π. Πελοποννήσου, Γ. Γεωργιάδου, Μ. Ουράκη, Β. Σελιμίτζικ, Διοσκουρίδης, Βασιλείου, Β. Ζ. (Β. Βασιλείου/Ζωή (CONF. Π. 1981))

ΚΑΛΩΣ (σ. 68)

ΥΠΟΜΝΗΜΑ	
Α	Μυρίαση κλασική
Β	Λόφος Α. Ζ
Γ	Λόφος Β. Ζ
Δ	Λόφος Γ. Ζ
Ε	Λόφος Δ. Ζ
ΣΤ	Λόφος Ε. Ζ
Ζ	Λόφος ΣΤ. Ζ
Η	Λόφος Ζ. Ζ
Θ	Λόφος Η. Ζ
Κ	Λόφος Θ. Ζ
Λ	Λόφος Κ. Ζ
Μ	Λόφος Λ. Ζ
Ν	Λόφος Μ. Ζ
Ξ	Λόφος Ν. Ζ
Ο	Λόφος Ξ. Ζ
Π	Λόφος Ο. Ζ
Ρ	Λόφος Π. Ζ
Σ	Λόφος Ρ. Ζ
Τ	Λόφος Σ. Ζ
Υ	Λόφος Τ. Ζ
Φ	Λόφος Υ. Ζ
Χ	Λόφος Φ. Ζ
Ψ	Λόφος Χ. Ζ
Ω	Λόφος Ψ. Ζ
ΑΑ	Λόφος Ω. Ζ
ΑΒ	Λόφος ΑΑ. Ζ
ΑΓ	Λόφος ΑΒ. Ζ
ΑΔ	Λόφος ΑΓ. Ζ
ΑΕ	Λόφος ΑΔ. Ζ
ΑΖ	Λόφος ΑΕ. Ζ
ΑΗ	Λόφος ΑΖ. Ζ
ΑΘ	Λόφος ΑΗ. Ζ
ΑΚ	Λόφος ΑΘ. Ζ
ΑΛ	Λόφος ΑΚ. Ζ
ΑΜ	Λόφος ΑΛ. Ζ
ΑΝ	Λόφος ΑΜ. Ζ
ΑΞ	Λόφος ΑΝ. Ζ
ΑΟ	Λόφος ΑΞ. Ζ
ΑΠ	Λόφος ΑΟ. Ζ
ΑΡ	Λόφος ΑΠ. Ζ
ΑΣ	Λόφος ΑΡ. Ζ
ΑΤ	Λόφος ΑΣ. Ζ
ΑΥ	Λόφος ΑΤ. Ζ
ΑΦ	Λόφος ΑΥ. Ζ
ΑΧ	Λόφος ΑΦ. Ζ
ΑΨ	Λόφος ΑΧ. Ζ
ΑΩ	Λόφος ΑΨ. Ζ

Κάτοπις Σπηλίου Μαρωνείας Κομοτηνής.

Απόδοσις Σχεδίου υπό Γ. Τσιέμη Τοπογράφου Π. Δ. Δ. Θρ.

ΣΠΗΛΛΑΙΟΝ «ΚΥΚΛΩΠΟΣ ΠΟΛΥΦΗΜΟΥ»
ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΟΜΟΤΙΝΗΣ

GROTTE «CYCLOPE» KOMOTINI Resume Page 32

Ἄρ. Σπ. Μητρ. 755

ὑπὸ Ἀννας Πετροχείλου

Τὸ Σπήλαιον :

Ἐῤῥίσκεται εἰς τὴν τοποθεσίαν «Κουφοῦ Πλάι» κειμένην ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς πλαγίᾳς προβοῦνου τοῦ ὄρους Ἴσμαρος εἰς ὕψος π.ε. θαλάσσης 50μ.π. καὶ πρὸς Δ. τοῦ χωρίου Μαρώνεια εἰς τὴν κοινότητά τοῦ ὁποίου ὑπάγεται.

Προσπέλασις :

Ἡ προσπέλασις τοῦ σπηλαίου γίνεται δι' ἀμαξήτης ἀτραποῦ κακῆς καταστάσεως μήκους 2χμ.π. ἀρχομένης ἐκ τοῦ 25ου χμ.π. τῆς κεντρικῆς ἀμαξήτης ὁδοῦ Κομοτηνῆς - Μαρωνείας. (30χμ.) καὶ τερματιζομένης 30μ.π. πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ.

Ἱστορικόν :

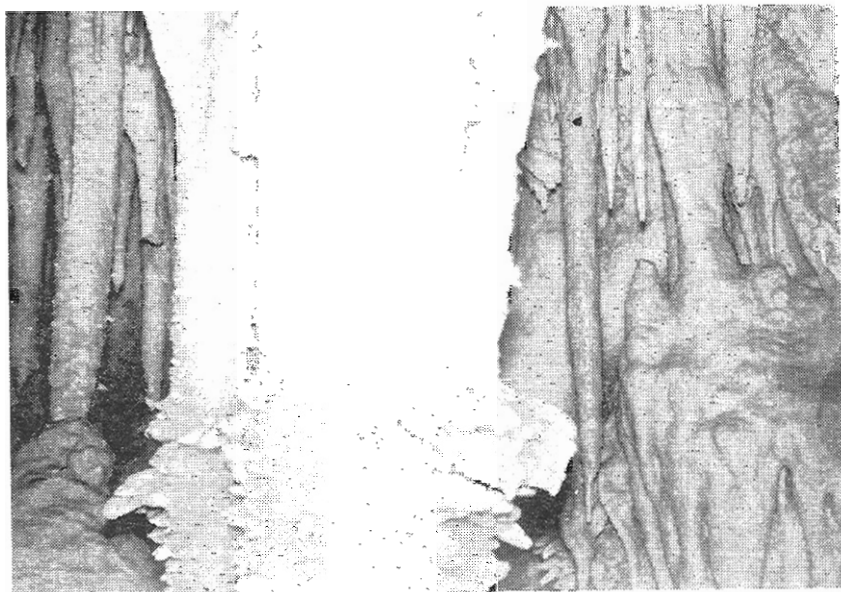
Τὸ σπήλαιον ἦτο γνωστὸν πρὸ πολλῶν χρόνων εἰς τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς. Πρῶτος ἐξερευνητῆς θεωρεῖται ὁ Κ. Αὐδῆς (1896) φθάσας εἰς μήκος 60μ.π. πρὸς τὸν δεξιὸν πλοκάμιον αὐτοῦ.

Ἠκολούθησε ὁμάς Γάλλων (1919) ἡ ὁποία ἐκτὸς τοῦ ἀναφερομένου ἐξερευνηθέντος τμήματος ἐπροχώρησε, εἰς ἀρκετὸν μήκος καὶ πρὸς τὸν ἀριστερὸν τοιαῦτον.

Τέλος ὁ Φ. Αὐδῆς (1934) ἐφθασε μέχρι τὸ τελευταῖον τμήμα τοῦ δεξιοῦ πλοκάμιου, ὅπου καὶ ἡ δευτέρα μικρὰ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου. ἐκθέσας τὰς ἐκτυπώσεις —ἀργότερον πρὸς τὴν Ε.Σ.Ε. συνοδευομένης μεθ' ὑποτυπώσεις σκαριφῆματος (βλέπε δελτίον Ε.Σ.Ε. Τομ. ΙΥ Τεύχος Ιον. σελ. 19-20 1957) παρακαλῶν συγχρόνως, ὅπως ἐνδιαφερθεῖ διὰ τὴν συστηματικὴν ἐξερεύνησίν του. Σημειωτέον ὅτι ὁ Φ. Αὐδῆς ἐξεμεταλεύθη ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν τὸ γουανὸ —κόπρος νυκτερίδων— ἀνερχόμενον εἰς μεγάλας ποσότητας κατάλληλον δι' ἀνθοκαλλιέργειαν καὶ ἄρωμαποσίαν. Αἱ ὑπέρογκοι δαπάναι, πού ἀπχτούντο διὰ τὴν ἐξερεύνησίν του καὶ ἡ παντελής ἔλλειψις οἰκονομικῶν πόρων τῆς Ε.Σ.Ε. (Αἱ ἐξερευνήσεις ἐγένοντο δι' ἀτομικῶν δαπανῶν τῶν μελῶν τῆς) ἀνέλαδον ἐπ' ἀρίστον τὴν πραγματοποιήσιν τῆς Ὁ.Ε.Ο.Τ. ἀναγνωρίσας τὴν μεγάλην τουριστικὴν ἀξίαν τῶν σπηλαίων καὶ ἐπιθυμῶν νὰ συμβάλῃ διὰ τὴν προβολὴν των, ἐζήτησε ἀπὸ τὴν Ε.Σ.Ε. κατάλογον τῶν ἀξιολογητέων Ἑλληνικῶν Σπηλαίων πρὸς ἐξερεύνησιν καὶ ἀκολούθως πρὸς τουριστικὴν ἀξιοποίησιν. Ἡ Ε.Σ.Ε. συμπεριέλαβε εἰς τὸν πίνακα τῶν πρὸς ἐξερεύνησιν σπηλαίων διὰ τὸ ἔτος 1969 καὶ τὸ σπήλαιον Κύκλωπος Μαρωνείας (χορηγία Ε.Ο.Τ.). Ἡ πρώτη ἀποστολὴ ἐπραγματοποιήθη τὸν Ἰούνιον τοῦ 1969 ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῆς γραφούσης τῆ βοήθεια τῆς κ. Ι. Γκουρβέλου καὶ Δίδος Μ. Γκουρβέλου μελῶν τῆς Ε.Σ.Ε. κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξερευνήθη καὶ ἐχαρτογραφήθη ἀρκετὸν τμήμα τοῦ δεξιοῦ πλοκάμιου τοῦ σπηλαίου. Αἱ ἐργασίαι διεκόπησαν λόγῳ ἐξαντλήσεως τῆς ὑπὸ τοῦ Ε.Ο.Τ. χορηγίας.

Ὁ προδευτικώτατος καὶ ἀκούρατος Νομάρχης Ροδόπης κ. Δ. Αλαμάνος ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ του ὅπως προβληθῇ τουριστικῶς τὸ σπήλαιον καὶ γενικώτερον ὁλόκληρος ὁ νομὸς ἐνέκρινε τὸ ἀπαιτούμενον κονδύλιον πρὸς ὁλοκλήρωσιν τῆς ἐξερευνήσεως καὶ μελέτης τουριστικῆς ἀξιοποιήσεώς του.

Ψηφιακὴ Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμῆμα Γεωλογίας. Α.Π.Θ.

Λεπτομέρεια κολώνας με ανάπτυξη επάνω της κρυστάλλων άραγονίτου.

Φωτ. Ίωάν. Ίωάννου

Κατόπιν τούτου ήκολούθησε δευτέρα άποστολή υπό του αυτού συνεργείου κατὰ τὸν Ίούλιον - Αύγουστον τοῦ αὐτοῦ έτους ὅπότε διολκληρώθη ἡ ἐξερεύνησις καὶ χαρτογράφησις τούτου ὡς καὶ ἡ μελέτη τουριστικῆς ἀξιοποιήσεώς του. Αἱ καταβάθραι καὶ θάρακτρα ἐξερευνήθησαν τὸν αὐτὸν μῆνα ὑπὸ τῆς γραφούσης, τοῦ κ. Ι. Ίωάννου καὶ Δίδου Μ. Ίωάννου μελῶν τῆς Ε.Σ.Ε.

Ἠκολούθησε καὶ τρίτη ἀποστολή τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1969 ἀπὸ τῆς γραφούσης πρὸς ἐπὶ τόπου συνεργασίαν (ὑποδείξεις ἐκτελεσθησομένων ἔργων τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως) μετὰ τοῦ μηχανικοῦ τῆς Νομαρχίας Ροδόπης κ. πρὸς ἐκπόνησιν ὑπ' αὐτοῦ μελέτης προϋπολογισμοῦ τῶν ὑποδειχθέντων ἔργων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ σπηλαίου.

ΘΡΥΛΟΙ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ

Κατὰ τὴν παράδοσιν τὸ σπήλαιον ἐχρησιμοποιήθη ὡς ἐνδιαιτήμα καὶ ποιμικιστάσιον ἀπὸ τὸν Κύκλωπα Παλύφημον.

Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει (Ὀδυσ. 1,198) ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐφυλοξενήθη μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας ἀπὸ τὸν Μάρωνα ἱερέα τοῦ Ἀπόλλωνος, υἱὸν τοῦ θεοῦ Διονύσου καὶ ἱδρυτοῦ τῆς ἀρχαίας πόλεως Μαρωνείας. Κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του μετὰ τῶν ἄλλων δῶρων τοῦ προσέφερε καὶ «Μαρωνίτην οἶνον».

Μὲ αὐτὸν ἐμέθυσε τὸν Κύκλωπα Παλύφημον, τὸν ἐτύφλωσε καὶ ἔσωσε τοὺς ἰσχυροὺς του.

Ὁ ὑπάρχων σταλαγματικὸς ἔγκος μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου θεωρεῖται ὅτι ἐχρησιμοποιεῖτο ὑπὸ τοῦ Κύκλωπος ὡς... θυρόφυλλον!!! Ἔτερον σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος εὐρίσκεται εἰς τὴν Μάκρην, παραθαλασσίαν περιοχὴν.

Τὰ ἀνακαλυφθέντα ἀξιολογὰ εὐρήματα κατόπιν ἀνασκαφῶν ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Ροδόπης κ. Ε. Νεντάζου εἰς θάλαμον εὐρισκόμενον πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς εἰσόδου ἀποδεικνύουν, ὅτι τὸ σπήλαιον ἐχρησιμοποιήθη ὡς ἐνδιαιτήμα καὶ τόπος λατρείας κατὰ τὴν Νεολιθικὴν, Πρωτοελλαδικὴν, Κλασσικὴν καὶ Βυζαντινὴν ἐποχὴν.

Κατὰ τὴν γνώμη μας, ἐκκενούμενον τὸ καταπλακωθὲν τμήμα τῆς εἰσόδου, εὐρισκόμενον ἐνωθεν τοῦ ἀνασκαφέντος θαλάμου, ὑπάρχουν πολλαὶ πιθανότητες ἀποκαλύψεως καὶ ἄλλων ἀξιολόγων προϊστορικῶν εὐρημάτων, ἔσως καὶ παλαιότερας ἐποχῆς. Ψηφιακὴ Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας. Α.Π.Θ.

Τ ο Σ π ή λ α ι ο ν :

Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου ἀψιδωτοῦ σχήματος, ἦτο ἄλλοτε πολὺ μεγαλυτέρων διαστάσεων ἐκτεινομένη πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἀποσπασθεῖς βραχύδης ἔγκος ἐκ τῆς ὄροφης τῆς κατεπλάκωσε τὸ μεγαλύτερον μῆμα αὐτῆς.

Αἱ διαστάσεις τῆς σημερινῆς εἰσόδου του εἶναι πλ. 3,5 X ὕψ. 1,5μ. Ἀκολουθεῖ κατωφερικὸς διάδρομος μήκους 10Xπλ. 2-2,5Xὕψ. 2μ. Ὀγκώδης σταλαγμίτης πλάτους 5μ. ἀμπούζει τὴν κατ' εὐθείαν διεύθυνσιν πρὸς τὸν κεντρικὸν θάλαμον τοῦ σπηλαίου, ἣ ὁποία ἐπιτυγχάνεται καὶ ἐκ τῶν δύο πλευρῶν αὐτοῦ.

Τὸ σπήλαιον ἐκτείνεται πρὸς δύο κατευθύνσεις τὸν δεξιὸν πλόκαμον καὶ τὸν ἀριστερὸν οἱ ὅποιοι ἀρχίζουσι ἀπὸ τὸν κεντρικὸν θάλαμον.

Ὁ κεντρικὸς θάλαμος «Θάλαμος τοῦ Βαμοῦ» ὀφείλει τὸ ὄνομά του εἰς τὰ ἐπὶ τοῦ ὄγκωδους σταλαγμίτου λαξεύματα πρὸς τοποθέτησιν ἀναθυμμάτων. Ὀγκώδεις στύλοι ἐκατέρωθεν αὐτοῦ παρουσιάζουσι ἐπιβλητικώτατον θέαμα.

Πρὸς τὰ ἀριστερά αὐτοῦ σφίζεται ξηρολιθοδομῆ κατασκευασθεῖσα ὑπὸ προϊστορικῶν ἀνθρώπων μαρτυροῦσα τὴν ἐγκατάστασιν αὐτῶν.

Ὁ Δ ε ξ ἰ ὶ ς Π λ ὀ κ α ἴ μ ο ς :

Ὁ δεξιὸς πλόκαμος ἐκτείνεται πρὸς Β.Δ. εἰς μήκος 105μ. καὶ ἐν συνεχείᾳ πρὸς Δ. εἰς μήκος 60μ.

Εἶναι χωρισμένοι εἰς πολλοὺς θαλάμους καὶ δεδαλωθεῖς διαδρόμους διὰ τῆς ἀναπτύξεως ὄγκωδῶν συγκροτημάτων καὶ συστάδων στύλων καὶ σταλαγμιτῶν, εἰς θαυμαστά συμπλέγματα, σχήματα καὶ χρήματα ἀποτελοῦντα σωστὸν λαδύρινον.

Μεταξὺ αὐτῶν ἔχουσι διανοιχθεῖ καταδόθραι καὶ ἄλλοι ἔχουσι σχηματισθεῖ μικρὰ λίμναι, τὰ νερά τῶν ὁποίων προέρχονται ἐκ σταγονορροῆς.

Ὁ πρῶτος θάλαμος τῆς «Κόκκινης Κολώνας» διαστάσεων 25X24X7 εἶναι διακοσμημένος μὲ ὠραίους στύλους καὶ σταλαγμίτας. Πρὸς τὴν δεξιάν του πλευρᾶν, τμημα ἐκ φερτῶν ὕλικῶν —πέτρες χίωματα— δαπέδου του, καλυφθέντος ὑπὸ λεπτοῦ στρώματος σταλακτιτικῆς ὕλης, ὑπέστη θύβουσι λόγω διαφυγῆς, ἐκ διαβρώσεως, ποσότητος τῶν φερτῶν ὕλικῶν ὑπὸ τὴν σταλακτικὴν ἐπέδουσι.

Πρὸς τὸ τέλος τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς καὶ εἰς ὕψος 1μ.π. εὐρίσκειται ὁ θάλαμος τῆς «Γραφικῆς Λίμνης» πλασιωμένος μὲ θαυμασίους στύλους καὶ σταλαγμίτας, οἱ ὅποιοι τὴν χωρῶσιν ἀπὸ ἄλλους μικροτέρους θαλάμους καὶ σειρὰν ἐντυπωσιακῶν καταδοθρῶν. Ἀριστερὰ τῆς εἰς τὸ βάθος, εὐρίσκειται ἡ «Μεγάλῃ Καταδόθρᾳ» διαστάσεων 11X11,5 καὶ βάθους ὁρατοῦ 8μ.

Πρὸς τὸ τέλος του —κατὰ μέτωπον— διανοίγονται τέσσαρες κατὰ σειρὰν διαβάσεις. Ἡ πρώτη δεξιὰ ὁδηγεῖ εἰς ἀνηφορικὸν θάλαμον διαστάσεων 10X8X3μ. μὲ ὠραιότατον διάκοσμον πρὸς τὰ δεξιὰ του, ἐνῶ πρὸς τὰ ἀριστερά συστάς ὄγκωδῶν στύλων τὸν χωρίζει ἀπὸ τὸν ἀμέσως παράλληλον τὸν θάλαμον τοῦ «Δίσκου» διαστάσεων 2X4X3, εἰς τὸ κέντρον τοῦ ὁποίου ἀνεπτυγμένος ὄγκωδης σταλαγμίτης καταλήγων εἰς δίσκον ἐπέβαλε τὸ ὄνομά του.

Τόσον ὁ «Θάλαμος τοῦ Δίσκου» ὅσον καὶ οἱ δύο διανοιγμένοι ἀριστερὰ παράλληλοι διάδρομοι καταλήγουσι εἰς τὸν «Ψηφιδωτὸν Θάλαμον» διαστάσεων 11X7X3,5. Ὁ διάκοσμός του παρουσιάζει πρωτοτυπίαν λόγω τῶν ἀνεπτυγμένων ἐπὶ τῶν στύλων ψηφίδων —εἶδος σταλακτιτικῆς μορφῆς— πρὸ προκαλοῦν δικαιολημῶν θαυμασμῶν.

Πρὸς τὰ ἀριστερά του διανοίγονται τρεῖς διάδρομοι, πρὸς διαφόρους κατευθύνσεις, καταλήγοντες εἰς τὸν «Θάλαμον τῶν Μετεώρων» διαστάσεων 7X7X3,5 διακοσμημένον δι' ἄλλεπαλλήλων συστάδων στύλων καὶ κυρίως σταλαγμιτῶν, εἰς τὰ σχήματα τῶν ὁποίων ὀφείλει τὸ ὄνομά του.

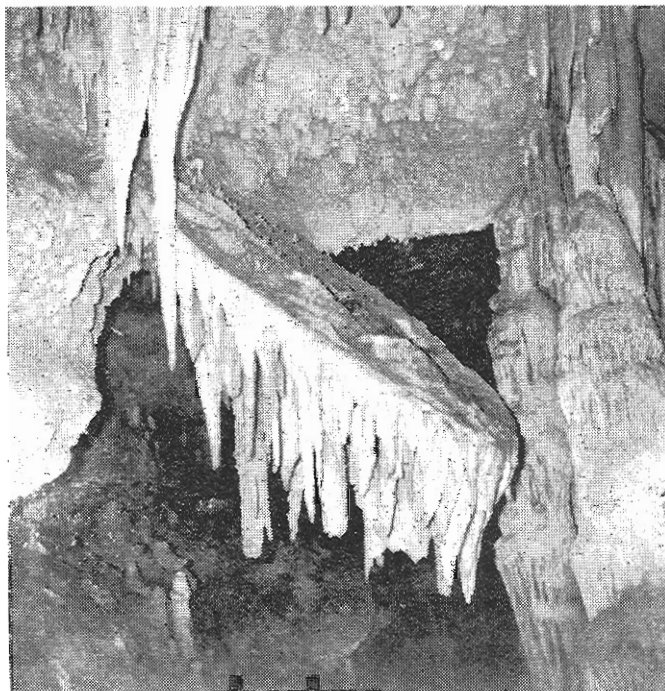
Ἀριστερὰ του ὁ «Θάλαμος τῆς Θυμωνιάς» διαστάσεων 7X5X3 εἰς τὸ κέντρον τοῦ ὁποίου ἔχει ἀναπτυχθεῖ πολύχρωμος σταλαγμίτης εἰς σχῆμα θυμωνιάς, ὁδηγεῖ

Ψηφιακὴ Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας. Α.Π.Θ.

διὰ διαφόρων διαδρόμων — κενά μεταξύ συστάδων στύλων — εἰς τὸ «Πέτρινον δάσος».

Ὁ θάλαμος τῆς «Κρυφῆς πόρτας» ἀνηφορικός, διαστάσεων 19X8X3,5μ. ἀρχίζει πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ «Ψηφιδωτοῦ Θαλάμου» καταλήγων καὶ αὐτὸς διὰ στενῆς ἑλυκοειδοῦς, καὶ ὡς ἐκ τούτου, ἀοράτου διαβάσεως, εἰς τὸ «Πέτρινον δάσος» ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἡ ἀνωτέρω διάβασις παρουσιάζει μεγαλοπρεπῆ ἐμφάνισιν.

«Τὸ Πέτρινον δάσος» διαστάσεων 14X11X4 ἔχει ἕλον τὸ ἀριστερόν του τμήμα καλυμμένον διὰ ἀλλεπαλλήλων συστάδων μεγαλοπρεπῶν στύλων καὶ σταλαγμιτῶν, ἐνῶ πρὸς τὰ δεξιὰ του ὠραιότατος τοίχος ἐκ στύλων, τὸν χωρίζει ἀπὸ τὸν «Παράλληλον διάδρομον» διαστάσεων 32X3,5X1,5-5μ. ἡδηγῶν πρὸς ἄλλα διαμερίσματα.

Σπανιώτατον εἶδος δίσκου ποῦ στηρίζεται μόνον ἀπὸ ἓνα σημεῖο τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς. Φωτ. Ἄννας Πετροχειλοῦ

Ἡ ἐπικοινωνία μετ' αὐτοῦ γίνεται, πρῶτον διὰ μικροῦ παραθύρου εὐρισκομένου εἰς ὕψος 1,5μ. ἔναντι τῆς «Κρυφῆς πόρτας» καὶ δεύτερον διὰ μικροῦ κενοῦ μεταξύ ἐγκλωδῶν σταλαγμιτῶν εὐρισκομένων πρὸς τὸ τέλος τοῦ δεξιοῦ τοίχου του.

Ὁ «Παράλληλος διάδρομος» πρὸς τὸ τέλος του δεξιὰ συνδέεται μετ' τὴν τοπογραφικὴν ἐπιφάνειαν διὰ παραθύρου διαστάσεων 07X04 εὐρισκομένου εἰς ὕψος 3μ. (δευτέρα εἴσοδος) ὅπου διανοίγεται κοίλωμα 4X7X1 ὅπου καὶ ἡ τοπογραφικὴ ἐπιφάνεια. Πρὸς τὰ ἀριστερὰ μὲ κατεύθυνσιν πρὸς Ν.Δ.Δ. διανοίγονται μεγαλοπρεπεῖς διαδοχικοὶ θάλαμοι μετ' θαυμάσιον διάκοσμον.

Ὁ πρῶτος, ὁ «Κόκκινος Θάλαμος» διαστάσεων 15X13X10 εἶναι παισιωμένος ἐξ ἀριστερῶν μὲν ὑπὸ γιγαντιαίων κόκκινων στύλων καὶ παραπετασμάτων, ἐκ δεξιῶν δέ, ὑπὸ τοίχου ἐξ ὀργωδῶν στύλων ποῦ χωρίζουν αὐτὸν ἀπὸ σειρὰν μικρῶν παραλλήλων θαλάμων. Ἡ ὄροφί του —κατὰ τὸ πλεῖστον ἀκάλυπτος ἐκ διακόσμου— μαρτυρεῖ τὴν μηχανικὴν ἐνέργειαν τῶν ὑδάτων ποῦ τὸν διήνοιξαν.

Μία σειρά σταλαγμιτών τὸν χωρίζει ἀπὸ τὸν ἐπόμενον «Τῆς Ἄρπας» διαστάσεων 8X18X10. Τὸ ὄνομά του ὀφείλεται εἰς τὴν μοναδικὴν σύνθετην κολώναν σχηματισμένην ἀπὸ σειράν λεπτῶν τοιούτων—ἐν εἴδει ἄρπας— εὐρισκαμένη πρὸς τὰ ἄριστερά του, εἰς περιβλεπτον θέσιν. Ὅπισθεν τῆς Ἄρπας πολλαί—κατὰ σειράν— συστάδες ἐκ μεγαλοπρεπῶν στύλων ἀποτελοῦν τὸν ἄριστερόν τοίχον του. Ἐνδιάμεσα κενὰ δημιουργοῦν μικροὺς θαλάμους θαυμασίας ἐμφανίσεως. Δεξιὰ του συνεχίζεται ὁ τοίχος τοῦ προηγούμενου θαλάμου ἐκ θαυμασίων στύλων καὶ παραλλήλων μικρῶν θαλάμων.

Ἀκολουθεῖ ὁ Θάλαμος τῆς «Λίμνης μετὰ τὰ Νούφαρα» χωριζόμενος ἀπὸ τὸν προηγούμενον διὰ σειράς στύλων διαστάσεων 12X11X3. Τὸ πρὸς τὰ ἄριστερά τμήμα του καλύπτεται ὑπὸ τῆς μικρᾶς ἀλλὰ πλουσιωτάτης εἰς διάκοσμον «Λίμνης μετὰ τὰ Νούφαρα» πλακισιωμένης γύρωθεν διὰ στύλων διαφόρων μεγεθῶν. Μεταξὺ αὐτῶν σταλαγμιτῆς εἰς σχῆμα «Ἀναλογίου» δεσπόζει τοῦ διακόσμου. Μικροὶ ἀνθρώμοφοι σταλαγμιτῆς ἀνεπτυγμένοι εἰς τὸν θυθὸν τῆς λίμνης ὁμοιάζουν μετὰ πετρίαν νούφαρα.

Ὁ θάλαμος ἐκτείνεται εἰς μῆκος ἐπίπεδος, ἐνῶ πρὸς τὰ δεξιὰ ἀνηφορικῶς, διακοσμημένος μετὰ πολυχρῶμον σταλακτιτικὸν διάκοσμον.

Ἀκολουθοῦν μικροτέρου ὕψους ὄροφῆς θάλαμοι, διαστάσεων 17X11X12 καταλήγοντες εἰς χαμηλοὺς καὶ στενοὺς ὄχετους πρὸς δύο κατευθύνσεις, συνολικοῦ μήκους 30μ. ὅπου καὶ τὸ τέλος τοῦ δεξιοῦ πλοκάμιου τοῦ σπηλαίου.

Ἀ ρ ι σ τ ε ρ ο ς Π λ ὸ κ α μ ο ς

Ὁ ἄριστερὸς πλόκαμος ἐκτείνεται πρὸς Ν. εἰς μῆκος 120μ. καὶ ἐν συνεχείᾳ πρὸς Δ. εἰς μῆκος ἐπίσης 120μ. μετὰ ποικίλον πλάτος χωριζόμενον εἰς τρία τμήματα: Τὸ πρῶτον, τὸ κεντρικὸν καὶ τὸ τελευταῖον τμήμα.

Τ ὸ Π ρ ῶ τ ο ν Τ μ ῆ μ α

Τὸ πρῶτον τμήμα ἐκτείνεται πρὸς Νότον εἰς μῆκος 60μ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ διαδοχικοὺς θαλάμους συνδεομένους μεταξὺ των διὰ στενῶν διαδρόμων.

Ὁ πρῶτος ἄριστερὰ θάλαμος «Θάλαμος Γιγάντων» διαστάσεων 14X14X2-5μ., ἔχει πρὸς τὰ δεξιὰ τὸν συστάδα ἀπὸ γιγαντιαίους στύλους, ποὺ τὸν χωρίζει ἀπὸ τὸν «Θάλαμον τοῦ Βωμοῦ». Εἰς τὸ κέντρον του ἔχει ἀναπτυχθεῖσα συγκρότημα ἀπὸ στύλους εἰς τοιοῦτον μέγεθος ὥστε γὰ παρρουσιάζεται ὁ θάλαμος ὡς κυκλωτὴρὸς διάδρομος. Πρὸς τὸ τέλος του, κενὸν μεταξὺ στύλων, ἐν εἴδῃ πύργου, τὸν συνδέει μετὰ τὸν Προϊστορικὸν Θάλαμον» διαστάσεων 5X11X4μ. Τὸ ὄνομά του ὀφείλεται εἰς τὰ ἀποκαλυφθέντα κατόπιν ἀνασκαφῶν προϊστορικὰ εὐρήματα. Εἰς τὸ τέλος του διανοίγεται στενὸς διάδρομος μήκους 18X1-2X2-4μ., ὁ ὁποῖος εἰς τὸ ἄριστερόν τέλος του ὁδηγεῖ διὰ μικροῦ ανοίγματος εἰς τὸν «Θάλαμον τῆς Καταδόθρας» διαστάσεων 10X8X3μ., ὠραιότατα διακοσμημένον, εἰς τὸ κέντρον τοῦ ὁποῖου διανοίγεται καταδόθρα διαστάσεων 6X6X5μ. ἑάθους. Πρὸ τοῦ τέλους του 5μ. δεξιὰ ὁ διάδρομος συνεχίζεται σχηματίζων ὀρθὴν γωνίαν εἰς μῆκος 12μ. καταλήγων εἰς τὸν «Θάλαμον τοῦ Πλατάνου».

Ἄλλος διάδρομος ἀρχίζων πρὸς τὸ ἄριστερόν τέλος τοῦ «Θαλάμου τοῦ Βωμοῦ» μήκους 22μ. ὁδηγεῖ ἐπίσης εἰς τὸν «Θάλαμον τοῦ Πλατάνου».

Ἐνδιάμεση ἀνηφορικὴ διακλάδωσις αὐτοῦ πρὸς τὰ δεξιὰ, ὁδηγεῖ εἰς ἕτερον τμήμα τοῦ σπηλαίου ἀποτελούμενον ὑπὸ μικρῶν—σχετικῶς— θαλάμων, μετὰ πλουσίαν διακοσμησιν ἀποτελουμένην ἀπὸ στύλους σταλαγμιτῆς καὶ μικρὰν λίμνην—κατὰ μῆκος— ἐνῶ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ τέλους του, διανοίγεται ὄχετὸς μήκους 17μ. ὁδηγῶν πρὸς τὴν «Μεγάλην καταδόθραν».

Ὁ «Θάλαμος τοῦ Πλατάνου» διαστάσεων 35X25X6μ. εἶναι διακοσμημένος μετὰ σταλακτιτικούς τοίχους, σταλαγμιτῆς καὶ κολώνας εἰς ἀραιὰ διαστήματα. Εἰς

έρισμένον σηµεῖον ἢ ὄροφῆ παρρυσιάζει: ἀνάγλυφον ὕψιν, ὁμοιάζουσα πρὸς φύλ-
λωμα πλατάνου στηριζομένη διὰ στύλου ὁμοιάζοντος με κορµὸν δένδρου. Εἰς τὸν
ἀνωτέρω διάκοσμον ὀφείλει: ὁ θάλαμος τὸ ὄνομά του. Ἐξ αἰτίας τοῦ ἀραιοῦ σχετι-
κῶς διακόσμου καὶ ἄλλων αἰτίων, ὁ θάλαμος ἔχει θαυµασίαν ἀκουστικὴν. Κατα-
λήγως διευθεταµενος θὰ εἶναι: δυνατὸν γὰρ δίδονται: συναυλία: καὶ λειτουργία: ἀνα-
λόγως τῶν περιπτώσεων.

Πρὸς τὸ Ν.Δ. τοῦ Θαλάμου — ὅπισθεν τοῦ Πλατάνου — εὐρύχωρος διάβασις ὁ-
δηγεῖ — πρὸς τὰ ἀριστερά της — εἰς κατηφορικὸν διάδρομον µήκους 29μ. κατα-
λήγων εἰς τὸν θάλαμον τῶν «Χριστουγεννιάτικων δένδρων», διαστάσεων 6X12X5
διακοσμηµένον με θαυµασίους ροπαλοειδεῖς σταλακτίτας πλησιάζοντας τὸ δάπεδον
καὶ ὁμοιάζοντας με Χριστουγεννιάτικα δένδρα. Ὁ θάλαμος καταλήγει εἰς μικρὰν
καταβόθραν βάθους ὀρατοῦ 3μ. Ἡ διάβασις πρὸς τὰ δεξιὰ της ὀδηγεῖ εἰς ἀπότο-
μον κατάβασις βάθους 3μ. καταλήγουσα περιστροφικῶς, διὰ μικρᾶς φυσικῆς γεφύ-
ρας εἰς ἕτερον διάδρομον στρεφόμενον πρὸς τὰ ἀριστερά, µήκους 6μ.

Ἐτέρα κατακόρυφος κατάβασις εὐρισκομένη εἰς τὸ κέντρον τῆς διαβάσεως
(κατακορύφου βάθους 3μ.) καταλήγει εἰς τὸν αὐτὸν διάδρομον, ὁ ὁποῖος διὰ χα-
μηλῆς διαβάσεως ὀδηγεῖ εἰς τὸν «Θάλαμον τῆς Μαύρης Λίμνης» διαστάσεων 7X6
X8μ. Το μεγαλύτερον τμήμα τοῦ δαπέδου καλύπτεται ὑπὸ ὕδατων.

Ὁ θαυµασίος διάκοσµὸς της ἀποτελοῦµενος ἀπὸ ὀγκώδεις στύλους καὶ παρα-
πετασματοειδεῖς σταλακτίτας εἰς τὸν κεντρικὸν τοῖχον της ἐν συνδιασµῶ με τὴν
πανύψηλην ὄροφῆν της, παρουσιάζει ἀσύλληπτον θέαμα.

Ἀκολουθεῖ ἀνηφορικὸς διάδρομος µήκους 8μ. ὁ ὁποῖος ἔχει σχηματισθεῖ ὑπὸ
δύο συστάδων στύλων. Κεντὸν διὰ μέσου αὐτῶν εἴρσιχόμενον εἰς τὸ χαμηλότερον
δεξιὸν τμήμα του, ὀδηγεῖ εἰς τὸ «Κεντρικὸν Τμήμα» τοῦ ἀριστεροῦ πλοκάμου.

Κ ε ν τ ρ ι κ ὸ ν Τ μ ῆ μ α

Τὸ κεντρικὸν τμήμα ἐκτείνόμενον πρὸς Ν. καταλαμβάνει ἔκτασιν 60X60μ.
Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα κύριον θάλαμον χωρισμένον εἰς μικροτέρους τοιούτους διὰ
συστάδων — κυρίως — ἐκ γιγαντικῶν σταλαγμιτῶν καὶ στύλων.

Ὁ πρῶτος θάλαμος «Τῶν Βράχων» καταλαμβάνει ἔκτασιν 30X23X8μ. Ἐκ-
τεταµένον συγχρότητα στύλων ἔχει ἀναπτυχθεῖ πρὸς τὰ ἀριστερά του, ἐνθὲ πρὸς
τὰ δεξιὰ του, ἵερα πανύψηλων σταλαγμιτῶν ἀποτελεῖ τὰ ὄριά του. Τεράστιοι ὀγκώ-
λιθοι πρὸς τὸ κέντρον καὶ τὸ τέλος του καλύπτουν μέγα μέρος τοῦ δαπέδου του.
Σειρὰ σταλαγμιτῶν τὸν χωρίζει ἀπὸ τὸν ἐπόμενον θάλαμον τοῦ «Λευκοῦ καταρ-
ράκτου» διαστάσεων 12X14X7 πλαισιωµένον με στύλους καὶ σταλαγμίτας εἰς ὠ-
ραιότατα συμπλέγματα. Πρὸς τὸ τέλος ἀριστερὰ διανοίγεται εὐρύχωρος διάδρομος
7X5X2 καταλήγων εἰς κατηφορικὸν θάλαμον διαστάσεων 8,5X10X3 πλαισιωµένον
με ροπαλοειδεῖς σταλακτίτας καὶ μικρὰν λίμνην.

Δι' ἀναφορικῆς διαβάσεως — πρὸ τοῦ τέλους τοῦ δεξιὰ — διὰ μέσου στα-
λαγμιτῶν καὶ ὀγκώλιθων, διανοίγεται ὁ «Θάλαμος τῶν Ἐοάνων» διαστάσεων
40X20X12-15μ.

Ὁ πλουσιώτατος διάκοσµὸς του — κυρίως ὑπὸ ἐγγυῶμων σταλαγμιτῶν — ἔ-
χει ὅποστει μεγάλην φθοράν, ἀπὸ τὸ διοξειδίου τοῦ ἀνθρακος, παραγόμενον διὰ
τῆς ζυμώσεως τῶν μεγάλων ποσότητων γουανὸ (κόπρος νυκτερίδων) εὐρισχόμε-
νον εἰς ὅλην του τὴν ἔκτασιν. Ἡ ἀλλοίωσις τῆς ἀρχικῆς ἐμφανίσεως τοῦ διακό-
σμου ἐκ τῆς ἀνωτέρω αἰτίας ἐδημιούργησε νέας μορφάς, ἐξωτικῆς ὄψεως, μονα-
δικῆς εἰς τὸ εἶδος των. Συστὰς κόκκινων στύλων καὶ λευκῶν σταλαγμιτῶν τὸν
χωρίζει πρὸς τὰ δεξιὰ, ἀπὸ τὸν «Θάλαμον τῶν νυκτερίδων» διαστάσεων 26X30X10
τὸ μεγαλύτερον τμήμα τοῦ ὁποῖου καλύπτεται ὑπὸ ὀγκωδῶν στύλων καὶ σταλαγμι-
τῶν με ἐνδιάμεσα κενὰ μεταξύ των. Πρὸς τὸ κέντρον τοῦ δεξιοῦ τοῖχου του δια-

νοίγεται: έσωχή με μικράν λίμνην προσθέτουσα γραφικότητα εις τὸ σύνολον οδηγούσα εις διάδρομον συνδεδεμενον μετὰ τοῦ «Θαλάμου τῶν Βράχων».

Πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ «Θαλάμου τῶν Εὐάγων» διανοίγονται δεδαλώδεις διάδρομοι καὶ θάλαμοι με ἀξιόλογον διάκοσμον, ἐνῶ πρὸς τὸ τέλος του ἀρχίζει τὸ τελευταῖον τμήμα τοῦ ἀριστεροῦ πλοκάμου.

Τ ε λ ε υ τ α ῖ ο ν Τ μ ῆ μ α

Τὸ τελευταῖον τμήμα ἐκτείνεται πρὸς Ν.Δ.Δ. εις μῆκος 70μ. Ἡ εἴσοδος του μόλις 0,50μ. ἔχει διανοιχθεῖ μεταξύ τοῦ περιφρήμου «Λευκοῦ παραπετάσματος» πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ πυκνοῦ δάσους ἀπὸ κατακόκκινους στύλους καὶ σταλαγμίτας πρὸς τὰ ἀριστερὰ, οδηγούσα εις τὸν «Θάλαμον τῶν Φρουρῶν» διαστάσεων 5X5X10. Τοὺς ἐκπροσωποῦν οἱ δύο ὀγκώδεις στύλοι ἀνεπτυγμένοι πρὸς τὰ δεξιὰ. Πρὸς τὸ τέλος του, λυθωματικὸς ὄγκος ὕψους 1,5μ. ἐμποδίζει τὴν ἔκθεσιν διείσδυσιν πρὸς τὸν θάλαμον τοῦ «Κόκκινου Ἀρμονίου» διαστάσεων 10X16X10. Συστάδες ἀπὸ στύλους καὶ συγκρότημα κόκκινων στύλων παρουσιάζει ὄψιν ἀρμονίου. Ἀνηφορικὸς διάδρομος ἀριστερὰ μετὰ στύλων, ἐδηγεῖ εις τὸν «Θάλαμον τῶν Λαμπάδων» διαστάσεων 5X7X5μ. Ἀπὸ αὐτὸν μικρὸν ἀνοιγμα πρὸς τὰ δεξιὰ δεηγεῖ εις τὸν «Κρυφὸν Θάλαμον» με τὸν ἐξώστην καὶ τὸ θάραθρον, ἐνῶ ἄλλο ἀριστερώτερα ὀδηγεῖ διὰ στενοῦ διαδρόμου εις τὸν «Θάλαμον τῆς Ὁραίας Πύλης» διαστάσεων 12X12X10. Ὁ πλουσιώτατος καὶ ὑποδλητικὸς διάκοσμός του, ἐν συνδιασπῇ με τὸ ἀνηφορικὸν θάπεδόν του —πρὸς τὰ δεξιὰ— εις τὸ ἀνώτατον σημεῖον τοῦ ὀποίου διανοίγεται ἡ Ὁραία Πύλη, με πανύψηλους στύλους ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ρυθμοῦ καὶ ὠραιότατα παραπετάσματα εις τὴν ὄροφῆν, ἐχαρακτηρίσθη ὡς εις ἐκ τῶν ὠραιότερων θαλάμων τοῦ σπηλαίου.

Ἀπὸ τὴν «Ὁραία Πύλη» ἀρχίζει ὁ «Καθεδρικὸς Ναὸς» διαστάσεων 20X10X8. Συστάδες στύλων καὶ σταλαγμίτων εις ὠραιότατα συμπλέγματα καὶ χρώματα, ὡς καὶ μικρὰ λίμνη ἀποτελοῦν τὸν ἐπιδλητικὸν διάκοσμόν του.

Πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ χαμηλοτέρου ἀριστεροῦ τμήματός του, ὁ Θάλαμος τῆς «Ὁραίας Πύλης» συνεχίζει ἀκόμη εις μῆκος 10X5μ. Πρὸς τὰ ἀριστερὰ αὐτοῦ τοῦ τμήματος συστάδες στύλων χωρίζουν αὐτὸν ἀπὸ τὸν θάλαμον τῶν «Λοφοειδῶν σταλαγμιτῶν» διαστάσεων 14X18X8 με ἐξώστην πρὸς τὰ ἀριστερὰ του καὶ τὸν θάλαμον τοῦ «Λευκοῦ Δίσκου» διαστάσεων 13X4X8 χωριζόμενοι μετὰ τῶν διὰ σειρὰς σταλαγμιτῶν. Καὶ τῶν δύο θαλάμων ὁ διάκοσμος εἶναι βασιμῆσις καὶ πρωτότυπος.

Διάδρομοι στενοὶ καὶ ἀνηφορικοὶ κατ' ἀρχάς, καὶ ἐν συνεχείᾳ πολὺ κατηφορικοὶ, διανοιγμένοι καὶ ἐκ τοῦ θαλάμου τοῦ «Λευκοῦ Δίσκου» καὶ ἐκ τοῦ τέλους τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ θαλάμου τῆς «Ὁραίας Πύλης», καταλήγουν εις τὸ ἀκρότατον σημεῖον τοῦ σπηλαίου διακοσμημένου ὑπὸ ψηφιδωτῶν στύλων καὶ πρωτοφανῶν λευκῶν καὶ διαφανῶν κρυσταλλίνων μορφῶν ἀνωμάλου ἀναπτύξεως.

Σ π η λ α ι ο γ έ ν ε σ ι ς :

Τὸ σπήλαιον διηνοίχθη ἐντὸς ἀσβεστολίθου διὰ διαδρώσεως καὶ ἐν συνεχείᾳ διὰ πίεσεως ἐκ διαφόρων σημείων ἀρχικῶς, συνδεδέντων ἀργότερον μετὰ τῶν.

Ἡ κατεῦθυνσις τῆς διανοίξεώς του κυρίως εἶναι: ἐκ Β. πρὸς Ν. Αἱ δύο εἴσοδοί του διηνοίχθησαν πολὺ ἀργότερον, βοηθεύσασαι εις τὴν διάνοξιν διαδρόμων συνδέσεως τῶν θαλάμων. Τὰ ὕδατα τοῦ δεξιοῦ πλοκάμου διέφυγον πρὸς Νότον διὰ τῆς «Μεγάλης Καταδόθρας» καὶ τῶν κατὰ σειρὰν δευτερευουσῶν τοιοῦτων εις τὴν αὐτὴν περιοχὴν ὅπως ἐπίσης καὶ διὰ τῶν ὀχετῶν τῶν διανοιχθέντων εις τὸ τέλος τοῦ δεξιοῦ πλοκάμου.

Τὰ ὕδατα τοῦ ἀριστεροῦ πλοκάμου διέφυγον πρὸς Ἀνατολὰς καθ' ὅλην τὴν

ἔκτασιν τοῦ σπηλαιίου διὰ διανοιχθεισῶν μικρῶν κατασβερῶν, ἄλλων ὀρατῶν σή-
μερα καὶ ἄλλων πληρωθεισῶν, κατὰ ἓν ποσοστὸν, ἐκ φερτῶν ὕλικῶν.

Μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τοῦ σπηλαιίου ὑπὸ τῶν ὕδατων μεγάλοι ὀγκόλιθοι ἀπο-
σπασθέντες ἐκ τῆς ὄροφης — κυρίως εἰς τὸν «Θάλαμον τῶν ξοάνων» καὶ τῶν Βρά-
χων ἠλλαξάν τὴν ἀρχικὴν μορφήν τῶν ἀνωτέρω τμημάτων τοῦ σπηλαιίου. Ἀντι-
θέτως εἰς ἄλλα τμήματα, ὅπου δὲν συνέβη ὁμοία καταστροφή καὶ ἡ ὄροφος δὲν ἔ-
χει καλυφθεῖ ὑπὸ σταλακτιτῶν, διαφαίνεται καθαρά ἢ διαβρωτικὴ ἐνέργεια τῶν
ὕδατων.

Δ ι α σ τ ἄ σ ε ι ς :

Τὸ σπήλαιον ἐκτείνεται — κυρίως — ἐκ Β. πρὸς Ν. Τὸ μῆκος του ἀνέρχεται
εἰς 400μ.π. Τὸ μεγαλύτερον βάθος του ἀνέρχεται εἰς 15,5μ. Τὸ μῆκος τῶν δια-
δρόμων του εἰς 1.800μ.π. Καταλαμβάνει ἔκτασιν 5.000 τετραγωνικῶν μέτρων.

Θ ε ρ μ ο κ ρ α σ ί α — Ὑ γ ρ α σ ί α

Ἡ θερμοκρασία τοῦ σπηλαιίου κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου ἦτο 16 βαθμοὺς
Κελσίου. Ἡ ὑγρασία του 90 βαθμοὺς Κελσίου.

Β ι ο σ π η λ α ι ο λ ο γ ί α :

Ἄν καὶ δὲν ἔγινε εἰδικὴ ἔρευνα, διεπιστώθη ἡ ὕπαρξις καλεσπέτρων, μυρια-
πόδων, κοχλιῶν καὶ μεγάλαι ποσότητες νυκτερίδων. Παρὰ τὰς ἐρεῦνας μας DO-
LICHOPODA PETROCHILOSI δὲν ἀνευρέθησαν.

Τ ο υ ρ ι σ μ ο ς :

Τὸ Σπήλαιον Κύκλωπος Μαρωνείας Κομοτηνῆς ἐξακριβώθη ὡς μέγαν
Διεθνοῦς Τουριστικὸν ἐνδιαφέροντος, διότι:

1ον.—Εἶναι ἐκτεταμένον — εἰς κατ' εὐθείαν γραμμὴν 400μ.— μὲ ὑψηλὰς ὀ-
ροφὰς καὶ θαυμασίον πρωτότυπον διάκοσμον. Ἡ πρωτοτυπία του ὀφείλεται: εἰς
τὴν καταστρεπτικὴν ἐπίδρασιν τοῦ διοξειδίου τοῦ ἀνθρακος μετατρέψαν αὐτὸν —
εἰς ὀρισμένα τμήματα— ἐξωτικὸν καὶ ἄλλο εἰς ἔργα ἀφηρημένης τέχνης.

2ον.—Ὁ «Θάλαμος τοῦ Πλατάνου» ἔχει θαυμασίαν ἀκουστικὴν καὶ ἔκτασιν.
Καταλλήλως διευθετούμενος προσφέρεται δι' ἐκτέλεσιν συναυλιῶν καὶ λειτουργειῶν
ἢ πραγματοποίησις τῶν ἐποίων θὰ προσελκύη μεγάλην συρροὴν ἐπισκεπτῶν.

3ον.—Συνδέεται μὲ τὴν Νεολιθικὴν, Πρωτοελλαδικὴν, Κλασικὴν καὶ Βυζαν-
τινὴν ἐποχὴν, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν γενομένων ἀνασκαφῶν ὑπὸ ἀρχαιολόγου.

4ον.—Εὐρίσκεται πλησίον ἀμαξητῆς ὁδοῦ — εἰς περίθλεπτον θέσιν — καὶ
συνδέεται μετ' αὐτῆς δι' ἀμαξητῆς ἀτραποῦ φθανούσης μέχρι τῆς εἰσόδου καὶ μῆ-
κους μόλις 2 χμ.

5ον.—Ὑπάρχουν ἀξιόλογα σύνδρομα τουριστικὰ στοιχεῖα ὡς : ἡ θαυμασία
διαδρομὴ Κομοτηνῆς - Σπήλαιον μὲ δεικτοστοιχίας καὶ γραφικὰ χωριά, ὁ ποταμὸς
Πλανίτης πλαισιωμένος μὲ ὑπερμεγέθεις πλατάνους μέχρι τῶν ἐκβολῶν του πρὸς
τὴν Θάλασσαν. — Ἡ κώπη του ἀπέχει ἀπὸ τὸ σπήλαιον περὶ τὰ 100μ.—.

6ον.—Τὸ γραφικὸν χωρίον Μαρωνεία ἀπέχον 5χμ. μὲ τοὺς ἀρχαιολογικοὺς
χώρους του (Ἀρχαία Μαρωνεία) καὶ τὴν θαυμασίαν παραλίαν τοῦ Ἁγ. Χαρα-
λάμπου θέρητρον τῶν Μαρωνειτῶν.

7ον.—Ἀξιοποιούμενον τουριστικῶς θὰ προσελκύσῃ μεγάλην συρροὴν ἐπισκε-
πτῶν κατευθυνόμενον πρὸς Κωνσταντινούπολιν ἄνευ διακοπῆς εἰς Κομοτηνὴν λό-
γω ἐλλείψεως ἀξιολόγων τουριστικῶν στοιχείων — καὶ ὡς ἐκ τούτου θὰ συμβάλῃ
εἰς τὴν προβολὴν τῆς χώρας μας καὶ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν κα-
τοίκων τῆς περιοχῆς καὶ γενικώτερον ὀλοκλήρου τοῦ Νομοῦ Ροδόπης.